

OBSAH.

Část první.

ÚVOD.

I.

Úkol těchto studií. — Pomůcky literární.

- A. Rozsah a metoda těchto studií. 1. Otázka sociální: socialism a marxism, str. 1. — 2. Vymezení pojmu: marxism. Marx a Engels. Marxisté novější. — 3. Rozsah a metoda těchto studií.
- B. Literární pomůcky ke studiu marxismu theoretického, str. 7. — 4. Spisy Marxovy, Engelsovy, Lassalleovy a ostatních socialistických theoretiků. Spisovatelé o socialismu nesocialističtí a různé pomůcky literární.

Část druhá.

MATERIALISM HISTORICKÝ.

II.

Marx-Engelsova noetika a metafysika. materialism pozitivistický.

- A. Marxův vývoj vědecký a filosofický str. 19. — 5. Vývoj porevolučního myšlení v Německu, Francii a Anglii. Moderní filosofie stává se sociální a vědeckou (positivistickou). Marx a Engels pod vlivem nové filosofie německé, francouzské a anglické. 6. Marx (a Engels) Feuerbachem od hegelismu přicházejí k positivismu. Marx a Feuerbach. 7. Marxův vývoj k socialismu. Marx filosofem podstatně německým. 8. Marx a Hegel. Marx z Hegela má svůj historism. Tento historism Feuerbachem materialistický: materialism historický.

- B. Marxův historism: dialektika materialistická, str. 51. — 9. Marx Hegelovu dialektiku přetvořuje materialisticky. 10. Marxism a darwinism.
- C. Marxův materialism pozitivistický, str. 62. — 11. Marx-Engelsův výklad materialismu. 12. Marxův a Engelsův nekritický objektivism a vulgární materialism. 13. Marx-Engelsův positivism. 14. Positivistický pojem anthropomorfismu. (Ideologie.) 15. Jak Engels vymezuje filosofii. 16. Marx-Engelsova soustava věd. 17. Engels liší zvláštní obor věd historických. Marxův upřílišený historism. Realism contra historism. 18. Marx a Engels jako sociologové. Socialism a sociologie. 19. Marxistický naturalism. Socialism a přírodověda. Demokratičnost a revolučnost přírodovědy. 20. Socialistická popularisace vědy. Theorie a praxe. Praxe revoluční. 21. Objektivism Marxův. Marxism reakcí proti subjektivistickému idealismu a romantismu. 22. Celkový soud o filosofii Marxové.
- D. Mladší marxisté proti materialismu, str. 98. — 23. Návrat ke Kantovi?

III.

Materialism historický.

- A. Marxistické výměry materialismu historického, str. 101. — 24. Marxovy definice materialismu historického. 25. Definice Engelsovy. 26. Bax-Kautsky — C. Schmidt — Bernstein — Ernst — Cunow — Plechanov. 27. Materialism historický ultrapositivistickým amoralismem. Rozpor Marxův a Engelsův: materialism historický na druhé straně mravnost musí uznat. 28. Smysl t. zv. oekonomických poměrů. 29. Pozdější formulací hlavně Engelsovou otázka postavena na jiný základ. Běží již pouze o stupeň materialismu oekonomického.
- B. Materialism historický úsilím o vědeckou historii; materialism oekonomický, str. 141. — 30. Materialism historický usiluje o historii přesně vědeckou. 31. Poměr historie k sociologii a filosofii a methoda historická. 32. Marxův historism. Methodické vady historismu upřílišeného. 33. Marx ani Engels materialismu oekonomického nedokázali. 34. Některé příklady materialistického výkladu historického. 35. Materialism oekonomický vědeckým primitivismem. 36. Marxova redukce všech sil sociálních a historických na hospodaření vede k prohlášení individuálního vědomí za illusi. 37. Marxův illusionism neprohlouben ani psychologicky ani sociologicky. 38. Krajní materialism a objektivism nemožný. Bez vědomí není historie.
- C. K dějinám materialismu historického, str. 171. — 39. Resumé posavadní analýse materialismu historického. 40. Vývoj novější sociologie a věd sociálních vůbec. 41. Vývoj materialismu historického.

IV.

Organisace společnosti třídní. Historické zákony
a teorie vývoje.

- A. Engelsovy „Ženoucí síly sil ženoucích“: boj třídní. *Massa a individuum*, str. 182. — 42. Engelsův výklad o velikých massách a posledních silách massy ty ženoucích. 43. Společnost není organisována jen dvěma veletřídami. 44. Neurčitost a neučleněnost pojmů: proletariát a buržoasie. 45. Stejná nejasnost pojmu třídního boje. Pojem boje vůbec. Nejen boj, ale i lásku a rozum. 46. Otázka po „ženoucích silách sil ženoucích“ nerozřešena nedostatkem psychologie. 47. Engelsova a Marxova psychologie veliké massy. *Kommunism hospodářský spojen s kommunismem duchovým*. 48. Pravidla pro studium poměru individua k masse. 49. Pokud duch kolektivní a vědomí individuální jsou podmíněny vývojem historickým. 50. Historická skizza názorů o poměru individua a společnosti.
- B. Historické zákony a teorie vývoje, str. 221. — 51. Marxův socialism jakožto naprostý determinism umožňuje poznání historických zákonů. 52. Marx neuznává všeobecných zákonů. 53. Teorie vývoje podle zákona negace negace. 54. Rozdíl pojmu vývoje a pokroku. 55. Pokrok zároveň odkrokem. 56. Marxova teorie pokroku. 57. Pokroku přímočarého, hromadného a náhlého není. 58. Odkud při Marxově materialismu pokrok vůbec?
- C. Sociální ideál a utopism. Svoboda vůle a historické zákony, str. 240 — 59. Strach před utopismem. Co je vlastně utopism? 60. Názory Marxovy a Engelsovy. Marxisté mladší. 61. Sociální předvídaní a prorokování vlastně je věc stará a obecně rozšířená. 62. Poznávání a předvídaní budoucnosti neodstraňuje ethiky, individuálního vědomí a svědomí. 63. Marx a Engels o svobodě vůle. Engelsův skok do říše svobody.

Část třetí.

PODSTATA A VÝVOJ HOSPODÁŘSKÉ ORGANISACE
SPOLEČNOSTI.

V.

Boj tříd hospodářských.

- A. Marxův obraz novodobého kapitalismu, str. 258. — 65. Úkol této části našich studií: Konkrétnější vylíčení hospodářských tříd a jejich boje. 66. Marxova teorie hodnotní. 67. Směna. Nadhodnota a kapitál. Práce zbožím. Mzda. Účinky stroje a pokroku technického vůbec. Soustředění kapitálu. Kapi-

talistický fetišism. 68. Skizza vývoje kapitalistické velevýroby. 69. Trojí hlavní stadium vývoje hospodářského. Kapitalism žene zákonem negace negace ke kommunismu: expropriace expropriatorů. 70. Souhrnná formulace těchto názorů Marxových Engelsem.

- B. Kritika Marxovy theorie nadhodnotní, str. 278. — 71. Kapitál Marxův teorií kapitalistického vykořisťování. 72. Hodnota nedá se vyloužit jen prací podle Marxe samého. Rozpor svazku I. a III. 73. Do které míry si tohoto rozporu vědom byl Marx sám. 74. Jak se v Kapitále provádí materialism a speciálně materialism historicko-ekonomický. 75. Práce sama hodnoty nezpůsobuje. 76. Objektivism a materialism Marxovy theorie hodnotní. Proč se Marx vyhýbá hospodářské kategorii užitečnosti. 77. Poměr oekonomie a ethiky. 78. Marx o práci duševní a hmotné. 79. Pojem práce „společenské“. 80. Dělna práce společenské — manufakturní. 81. Dělna práce základem tříd. 82. Třídního boje Marxe není. Sřední stav nemizí tak, jak Marxe theorie vyžaduje. 83. Je-li moderní kapitalism jen vyssavačem proletariátu? 84. Proti Marxově theorii dekadenci vzrůst obyvatelstva. Marx contra Malthus. 85. Není Marxových tříd a třídního boje; není Marxovy nadhodnoty. 86. Marx o obchodu. 87. Marx o rentě. Otázka agrární. 88. O Marxových dějinách hospodaření. 89. Souhrnný úsudek o Marxově oekonomice. Časový význam Marxovy theorie hodnotní: nastává doba práce. Práce drobné.

VI.

Vznik a vývoj civilisace: kommunism.

- A. Kommunism budoucnosti, str. 357. — 90. Marxism kommunismem. Marxovy požadavky kommunistické. Engels. Marxisté mladší. 91. Do které míry zaručen je kommunism materialismem. 92. Kommunism podle historického materialismu úplným řádem společenským. 93. Rozlišení pojmů: socialism, kommunism, kollektivism. Hlavní problémy socialismu. 94. Kritika Marxovy kommunistické soustavy.
- B. Kommunism prvotní. Vývoj rodiny a civilisace, str. 379. — 95. Význam rodiny pro soustavu Marxe. Engelsův spis o rodině doplňuje marxism po této stránce. 96. Společnost původně byla organizována rojinou, nikoli poměry výrobni. Rozpor s historickým materialismem. 97. Engelsův výklad o jednotlivých obdobích vývoje kultury a rodiny. 98. Engelsovy názory o původních formách rodiny a matriarchátu jsou nesprávné. 99. Prvotní kommunism negativní, nepositivní. Vznik majetku soukromého. Co původní rod vlastně znamená. 100. Engelsův výklad rodového bytu národů evropských, hlavně Němců a Slovanů. Mír — záduha. 101. Barbarství a civilisace. Civili

- sace degenerací a dekadencí. 102. Kritické poznámky k Engelsovým dějinám civilisace. Problem dekadenci. Co je vlastně Engelsův původní kommunismus?
- C. Otázka ženská: volná láska, str. 435. — 104. Engelsův výklad podstaty a vývoje monogamie. Rodina kapitalisticko-buržoasní a rodina proletářská. Rodina budoucnosti a volná láska. 105. Engelsova theorie lásky.

Část čtvrtá.

IDEOLOGIE.

VII.

Stát a právo.

106. Vývoj politického myšlení v Německu, str. 452 — 107. Marxovo učení o státě. — 108. Marxovo učení o státě systematisováno Engelsem. — 109. „Stát odumře“. Stát není pouze negativní, ale pozitivní institucí společenskou. Stát nemá funkci pouze hospodářskou. — 110. Vývoj státu. Organizace hospodářská stává se samostatnou, stejně organizace intelektuální. — 111. Marxova a Engelsova filosofie právní. — 112. Objem práva širší než hospodářství. — 113. Engelsův výklad idee rovnosti. — 114. Rovnost vyvinula se nejen vlivem hospodářským, ale především mravním pokrokem. Práva člověka.

VIII.

Národnost a mezinárodnost.

115. Novější projevy marxistické o otázce národnosti: Strana sociálně-demokratická přijímá ideu národnosti, str. 499. — 116. Praktická mezinárodnost Marxova a Engelsova. Jejich názory o národnosti. — 117. Vývoj moderní idee národnosti. — 118. Idea národohospodářská a humanitní. Přírozené právo jazykové. Kosmopolitism, nacionalism, socialism. — 119. Marx a marxisté o Rusku a Slovanech. — 120. Marx o otázce židovské.

IX.

Otázka náboženská.

121. Kapitálem dovršena bude Feuerbachova kritika náboženská, str. 534. — 122. Engelsova filosofie náboženství. — 123. Náboženství není jen anthropomorfismem. — 123. Marxistický revoluční atheism. Křesťanství náboženstvím otroků. — 125. Vliv náboženství a ze-

jména v době nové. Reformace. Co znamená veliký dualism katolicismu a protestantismu. — 126. Katolicism a protestantism vůči socialismu. Socialism a Žide. — 127. Mladší marxisté a problem náboženský.

X.

Otázka ethická.

128. Marxism amoralismem a moralismem. Marx a Engels pro humanism Feuerbachův, ale bez sentimentality, str. 566. — 129. Absolutnost morálky musí se uznat. „Proletářská morálka budoucnosti.“ — 130. Marxův dualism egoismu a altruismu neoprávněn. — 131. Ideál humanitní. Jeho vznik a vývoj. — 132. Problem ethiky moderní: moderní láska. — 133. Ethická diskusse v marxismu současném. — 134. Některé problemy ethiky praktické: Zločin a trest vůbec. Zločin a poměry hospodářské. Zločin politický. Zločinnost massy. Prostituce. Theorie trestu.

XI.

Socialism a umění.

135. Moderní literatura a umění vůbec se socialisuje. Historický materialism a umění, str. 588. — 136. Vliv socialismu na jednotlivá umění.

XII.

Filosofie: marxism.

138. Marxism jako soustava filosofická. Hlavní obsah marxismu, str. 599. — 139. Marxism a problemy nové filosofie a nového života. — 140. Jak marxism působí mravně a sociálně. — 141. Marx a Engels.

Část pátá.

POČÁTKOVÉ SPOLEČNOSTI SOCIALISTICKE.

XIII.

Hlavní problemy marxistické politiky.

- A. Revoluce nebo reformace? str. 612. — 142. Hlavní požadavek Marxovy politiky je revoluce branná; vyplývá z theorie třídního boje a historických katastrof. — 143. Engelseva závět politická ne revolucí, ale zákonem! — 144. Spory ve straně sociálně-demokratické o radikalism a opportunism. — 145. Marxova filo-

- sofie revoluce. — 146. Zatímní kritika těchto názorů Marxových o revoluci. — 147. Nematerialistická filosofie revoluce: reformace, ne revoluce! — 148. Filosofie Marxova revoluční kritikou. Negace, ne kritika tvůrčí. — 149. Kritika Marxova čelí náboženství, vyplývá z filosofie, nikoli z kritiky poměrů hospodářských. — 150. Revoluce Marxova a pessimism. Moderní sebevražednost — vražednost. Sebevražednost vlastní otázkou sociální. Problem Faustův řešen revolucí socialistickou. — 151. Faust Marxův stává se — voličem. — 152. Marxism a anarchism. — 153. Vnitřní rozpory Marxovy filosofie politické. Revolucionism vedle opportunismu.
- B. Marxism a parlamentarism. str. 672. — 154. Marxism stává se socialismem státním. — 155. Marxism a formy ústavní. Socialistický republikanism. — 156. Demokratisace státu konstitučního. 157. Demokratism a politika přesně vědecká. Anthropomorfský pojem massy: pověra demokratická. — 158. Z anthropomorfismu plyne taktický primitivism. — 159. Vady politické pověřivosti a taktiky primitivní. — 150. Marxism a organizace dělnická odborná a nepolitická vůbec.

Část šestá.

VÝSLEDEK.

XIV.

Krise marxismu vědecká a filosofická.

161. Chronická krise vědeckého a filosofického marxismu, str. 695. — 162. Diskusse o této krizi.